

Postadolescència.Mites i paradoxes

XXVII Seminari interdisciplinari

Barcelona, 17 novembre 2008

«Transicions de l'escola al treball dels joves: reptes i paradoxes»

Maribel García i Gracia,

Investigadora al GRET (Grup de Recerca en Educació i Treball) de la Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, 17 de novembre 2008

Existeixen dos temes contextuais que afecten a la transició dels joves entre l'escola i el treball. D'una banda, els canvis en el sistema educatiu i els usos formatius que desenvolupen els joves en aquest àmbit; i per un altre, l'economia i els canvis en el sistema productiu i el mercat de treball.

Algunes dades generals sobre l'escola, el treball i els joves: existeix una taxa de joves no graduats en l'Ensenyament Secundari Obligatori (ESO) (26%); en els itineraris formatius dels joves apareix com a primera opció ingressar al batxillerat però a la llarga no tots aconsegueixen acabar (un 40% no es gradua); molts joves troben dificultats per a trobar feina amb una qualificació mínima; uns altres en una segona opció ingressen a cicles formatius de grau mig; la major part dels joves que surten del batxillerat pretén anar a la universitat –tot i que el percentatge de les persones que opten per graduats superiors no universitaris és important. Tot això mostra que moltes vegades els joves “temptegen” diverses vies formatives dins la seva trajectòria cap al món laboral.

També és important assenyalar que ha augmentat el nombre de joves que es presenten al mercat laboral sense graduació. Existeix un sector que té una “orientació de classe social” dirigida cap al treball (situant-se en sectors perifèrics) i no posseeix un interès de participar en altres programes de formació professional (aquesta situació pot canviar amb l'actual crisi econòmica). D'aquesta manera, un terç dels joves se situa en condicions de vulnerabilitat.

Contextualment estem en una època d'expansió educativa i de desplaçament acadèmic, amb una àmplia diversificació de l'oferta existent. Actualment estudiar no implica trobar feina. No obstant això, les famílies tenen la idea que estudiar és anar a la universitat. Així mateix, s'evidencia un nivell de fracàs en el batxillerat (40%), i aquests joves es reconduïxen a la formació en cicles formatius de grau mig. Alhora

es produeix un cert abandonament d'aquests cicles amb les conseqüents dificultats d'accés al treball i d'ajustaments d'expectatives.

Respecte dels joves sense titulació, la no graduació en l'ESO i l'abandonament de l'educació post-obligatòria, resulta més discriminant que el que succeïa fa unes dècades. No tenir titulació avui –sobretot quan les poblacions joves estan més formades que en d'altres generacions– produeix el risc d'exclusió laboral i un creixent procés d'estigmatització. També s'evidencia una certa diversitat territorial i per centres (que acaba afectant també la desigualtat educativa). Així mateix, entre els joves que no s'acrediten, s'evidencia una heterogeneïtat de perfils (en altres paraules són joves que fracassen en un determinat model d'escola, no perquè tots rebutgin estudiar sinó perquè també busquen altres alternatives). Finalment, les dones pateixen una doble discriminació entre els qui tenen poca formació perquè moltes de les ofertes de perfeccionament no estan pensades per a aquest sector. En resum, es podria dir que actualment existeixen ruptures en la socialització per al treball, es perd el referent de les professions estables, es concreta un procés d'individualització, desregulació, rotació, precarietat laboral i de dificultats per a la professionalització dels menys formats.

Els joves a través dels seus respectius itineraris formatius i laborals adquireixen una certa posició social, és a dir, una “classe” –travessada per les desigualtats socials, de gènere i ètniques. També aquesta transició a la vida adulta es combina amb l'emancipació familiar pel que fa a l'esfera privada.

D'aquesta manera, la transició a la vida adulta ha de tenir en compte tres coses: les oportunitats que tenen els joves a partir dels dispositius institucionals pels quals travessen, les constriccions o determinants socials (de gènere, ètniques, etc.), i el fet que són subjectes actius, és a dir que desenvolupen processos biogràfics de socialització. Aquest no és un temps d'espera o de buit, ni tampoc és un temps d'adequació entre la formació i el treball perquè moltes vegades aquesta no es verifica realment. La transició és un espai d'intersecció entre el sistema educatiu i el mercat de treball en un territori concret.

«Algunes dades»

El percentatge de joves d'entre 15 i 29 anys que han treballat i estudiat és elevat en tots els nivells educatius (56%). Només estudien i no treballen, un 44%. Tenir experiències laborals i vitals enriqueixen als joves en aquest procés de transició i a més pot ser una eina d'inserció laboral a posteriori.

En resum, el mercat de treball es troba fortament condicionat per la conjuntura econòmica i el factor demogràfic, per una acceleració en la primera inserció en un context econòmic expansiu, per l'atur continuat que esdevé un nou estigma entre els joves, la precarietat i la subocupació existents (un de cada dos joves passa per aquesta situació), i els riscos d'exclusió laboral.

Així, els reptes per a la intervenció en aquests àmbits serien: disminuir el fracàs escolar, compensar les desigualtats, la coordinació de les polítiques i els agents locals, acompanyar els joves en el procés de transició, la dignificació de la formació professional, millorar els ponts entre el sistema educatiu i el productiu, i evitar l'estigma assignat a les anomenades “segones oportunitats”, garantint la “primera oportunitat” en el sistema educatiu.

Resum de les ponències realitzat per l'equip de redacció de l'Àmbit Maria Corral